נושאים באגרות הראי"ה

חסידים ומתנגדים

8 אגרות · כרכים א', ב', ד'

הנושא בקצרה, הנושאים המרכזיים שבו ומה מלמדות האגרות,

ורשימת כל האגרות שבנושא עם תקציר קצר (גרסה מקוצרת, בלי נוסח האגרות)

igrot.shlomo-aviner.net

הנושא בקצרה

באגרות אין הכרעה בין דרך החסידות לדרך המתנגדים. הרב קוק פונה לאדמו"רים ולקהילות החסידים בכבוד גדול, ומבקש מהם לקחת חלק בבניין ארץ ישראל (כרך א', אגרת ע; כרך ב', אגרת תרא).

בלימוד הרב קוק אינו רוצה שאדם יסתפק בדרך אחת: לימוד חב"ד, "המאיר ביותר את תורת הרב קדוש ישראל הבעש"ט", צריך להשתלב עם דרכי הגר"א ותלמידיו, עם החוקרים ועם כל שיטות המקובלים (כרך ד', אגרת אמד). ובירושלים הרב קוק פועל לשלום בין כוללי החסידים ובין תלמידי החכמים שנתפלגו (כרך ד', אגרת אפ; כרך ד', אגרת אצט).

החסידים ובניין הארץ

כרך א', אגרת ע: לאדמו"ר הרב אלתר נח הכהן: הרב קוק מאשר קבלת כספים לבניין הארץ, ושמח שהאדמו"ר וחסידיו מתאגדים ליישוב הארץ ברוח קדושה. הרב קוק מציע לקנות כרמים נטועים ולייסד יקב ליין כשר.

"הגיע זמן לכל עבדי ד' לנחם את ישראל, לשמח לב עגומים בנחמת ציון וביסוד אתחלתא דגאולה, המתגלה ומתראה בבנין ארץ בית חיינו"

כרך ב', אגרת תרא: לרב יואל וגמייסטר בוורשה: הרב קוק מבקש שיצטרף לחברה להחזקת המקומות ההיסטוריים, כי קברי מלכים, נביאים וצדיקים זנוחים בידי זרים, ומבקש שגדולי החסידות יתמכו במפעל.

"וכמה נכבד היה הדבר לישראל, אם גדולי החסידות, בעדת ד' אשר בווארשא ופרוורהא, יתנו את ידם"

לא להסתפק בדרך אחת

כרך ד', אגרת אמד: לרב שלמה זלמן סלונים: לימוד חב"ד גדול ונשגב, אבל כמו שבהלכה לומדים מכל השיטות, יש ללמוד גם את החוקרים, את כל שיטות המקובלים ואת דרכי הגר"א ותלמידיו. מהשתלבות הרעיונות יצא אור גדול.

"אמנם אני רגיל תמיד להעיר את גדולי עמנו, שלא להסתפק רק במקצוע אחד, גם בחלק הרוחני שבתורה"

כרך ב', אגרת תיד: לרב אברהם רבונסקי: על אגודת המקובלים 'שער השמים' בירושלים. אין בכך חידוש, ועצם דברי החכמה הם כמו לימוד אגדה ומוסר בבינה עמוקה יותר. אבל לימוד כזה צריך הכנה במידות טובות וביראת שמים.

"צריך הוא ג"כ הכנה ראויה עכ"פ במדות טובות ויראת-שמים טהורה וקבועה"

שלום בין הקהילות

כרך ד', אגרת אפ: הודעה בעניין הסכסוך בין כוללי ליובאוויטש ובאברויסק: הרב קוק מפרט מה מעכב את איחוד הכוללים, ולכן הם נפרדים לעת עתה.

כרך ד', אגרת אקסה: לקהילות חב"ד באמריקה: מכתבי הדופי על מנהלי כולל ברויסק בירושלים הם דברי זיוף. הכולל נכבד, ויש לחזקו.

"כדי שיוכלו להגדיל את מעשה הצדקה לאחינו האהובים היושבים בעיר הקודש"

כרך ד', אגרת אצט: לאדמו"ר מגור, הרב אברהם מרדכי אלטר: תודה על השתדלותו להביא שלום בין תלמידי החכמים שנתפלגו בגלל מטילי מומים, שכיוונו נגד הרב קוק ונגד הרב חרל"פ.

"על השתדלותו וחפצו הטהור להביא את ברכת השלו' בעיה"ק"

כרך ד', אגרת אשל: לוועד בית הכנסת בחדרה: הרב קוק ממליץ לקבל לרב את הרב שלום שלמה שניאורסון, מצאצאי אדמו"רי חב"ד, שבא מרוסיה.

מה מלמדות האגרות

כל הדרכים יחד. "ומכל הרוחות יחד יתנוצץ אורו של משיח בהתחלת-הופעותיו, להאיר את דרכי תחיתנו" (כרך ד', אגרת אמד).

גדולי החסידות בבניין הארץ. הרב קוק רואה בבניין הארץ, שהחסידים מתאגדים לו, "אתחלתא דגאולה" (כרך א', אגרת ע).

שלום בין אחים. הרב קוק מודה לאדמו"ר מגור על פעולתו לשלום בירושלים (כרך ד', אגרת אצט), ומגן על כבוד הכוללים (כרך ד', אגרת אקסה).

הרב שלמה אבינר על הנושא

הרב אבינר מסביר שהבעל שם טוב בא לחדש עבודת ה' גם ברגש ובדמיון, שנשכחה מאז החורבן, ושהמתנגדים חששו מן הסכנות שבכך. הרב קוק כתב שבדורות האחרונים "יפה לנו מאד כל שיחתם של תלמידי הגר"א יחד עם תלמידי הבעש"ט, שהיו עומדים במצב כ"כ ניגודי זה לעומת זה בשעתם" (כרך א', אגרת רסו). ובאגרת אחרת החיל את דברי הבעש"ט, שצריך לעבוד את ה' בכל הדרכים, גם על הציפייה לישועה (כרך א', אגרת קיב). (מקור: מתוך ספרי הרב)

השיעור "חסידים ומתנגדים" במלואו, בלשונו של הרב אבינר: כוחות האדם בעבודת ה' - השכל, הרגש, הדמיון והרצון; לידת החסידות ושלושת עמודי התווך שלה - שמחה, לימוד הנסתר ודבקות בצדיקים; התנגדות הגר"א והחשש מ"המדרון החלקלק"; הרווח שבמחלוקת, שלפי הרב קוק "אלו

ואלו דברי אלוקים חיים"; ושאלות ותשובות - על שנאת חינם, על דבקות ברב ועל מה שאפשר לקחת מהחסידות היום. (מקור: מתוך ספרי הרב)

"האחדות הכוללת - לא חסיד ולא מתנגד" - במלואו, בלשונו של הרב אבינר: האם הרב קוק היה חסיד או מתנגד? לא זה ולא זה: האחדות הכוללת, שבה לכל שיטה מקומה בבניין שלם. (מקור: מתוך ספרי הרב)

"מה חידשה החסידות?" - במלואו, בלשונו של הרב אבינר: לפי הרצי"ה, הדבקות בצדיקים והשמחה אינן חידוש של החסידות, שהרי חז"ל מלאים מהן; מה בכל זאת חידשה, ודברי הרב קוק על שיחתם של תלמידי הגר"א עם תלמידי הבעש"ט. (מקור: מתוך ספרי הרב)

"הבעש"ט והמתנגדים" - במלואו, בלשונו של הרב אבינר: הבעש"ט ביקש להחיות את ההתלהבות שיבשה בהמון, והמתנגדים טענו שאין קיצורי דרך; דברי הרב קוק על החסידות ועל אחדות הכלל והפרט. (מקור: מתוך ספרי הרב)

האגרות שבנושא

8 האגרות שבנושא, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם תקציר קצר. הנוסח המלא - באתר ובחוברת המלאה

כרך א', אגרת ע האדמו"ר הרב אלתר נח הכהן · ה' ניסן תרס"ז - יפו

הרב קוק מאשר קבלת כספים מהאדמו"ר לבניין הארץ, ושמח שהאדמו"ר וחסידיו מתאגדים ליישוב הארץ ברוח קדושה. הרב קוק מציע לקנות כרמים נטועים, לייסד יקב ליין כשר ולקנות קרקעות. הרב קוק מתאר את בניין הארץ וירושלים כ"אתחלתא דגאולה" וקורא לנחם את ישראל.

כרך ב', אגרת תיד הגאון ר' אברהם רבונסקי, אב בית דין דובורובנה · כ"ו שבט תרע"ב - יפו

בעניין אגודת המקובלים 'שער השמים' בירושלים: אין בכך חידוש. חבורת 'בית אל' של הספרדים לומדת קבלה ומתפללת בכוונות הרש"ש יותר ממאה שנה, והרמ"ע מפאנו לימד את 'הפרדס' בישיבה. לפי בעל 'שערי אורה', 'מעשה בראשית ומעשה מרכבה' שנאסרו הם השימוש המעשי בשמות, ולא העיון. גם הבעל שם טוב ובעל התניא לימדו קבלה לתלמידים רבים. מעמדם של ה'נסתרות' משתנה עם התפשטות הרעיונות. ראוי לתמוך בלומדים אלה, כמו בכל לומדי התורה.

כרך ב', אגרת תרא הרב יואל וגמייסטר, ורשה · כ"ח אלול תרע"ג - יפו

כחבר בוועד החברה להחזקת המקומות ההיסטוריים, הרב קוק פונה לוגמייסטר להצטרף. קברי מלכים, נביאים וצדיקים 'זנוחים בידי זרים', בעוד ששאר הארץ נגאלת לאט. הרב קוק קורא לגדולי החסידות בוורשה לתמוך - 'עד מתי עוזך בשבי'.

כרך ד', אגרת אמד הרב ש"ז סלונים, יפו · י"ט תמוז תר"פ

לימוד חב"ד, המאיר את תורת הבעש"ט, גדול ונשגב, אבל אין להסתפק במקצוע אחד גם בחלק הרוחני: כמו שבהלכה לומדים מכל השיטות, יש ללמוד גם את החוקרים האלוהיים, את כל שיטות המקובלים ואת דרכי הגר"א ותלמידיו. מהשתלבות הרעיונות 'יתנוצץ אורו של משיח', ויחידי סגולה יתחילו, וזו תהיה 'עטרת התפארת' של התחייה והיסוד לתוכן הפוליטי.

כרך ד', אגרת אפ הודעה בעניין כוללות ליובאוויטש ובאברויסק · ט"ו טבת תרפ"א - ירושלים

המעכב באיחוד הכוללים: כולל ליובאוויטש דורש ביקורת על פנקסיו, שעוררו עליהם ערעורים, ופרסום התוצאות על ידי הצד השני. כולל באברויסק טוען שגם הוא רוצה באחדות, אבל זקוק להסכמת מייסדיו בחוץ לארץ. לכן הם נפרדים לעת עתה.

כרך ד', אגרת אצט האדמו"ר הרב אברהם מרדכי אלטר מגור · י"א ניסן תרפ"א

תודה על השתדלותו להביא שלום בין תלמידי החכמים שנתפלגו בגלל 'מטילי מומים', שכיוונו נגדו ונגד הרב חרל"פ בגלל כתביו. מטרתם להכניס בלב הרחוקים מחשבות קדושה בדרכי נועם, ואין בהם רפיון בתורה ובמצוות; לשונות קצרים יש לדון לכף זכות (בעל העיקרים). אין להילחם בכל כוח בונה, ויש לאגד את שלומי האמונים בגוף רשמי - 'ההסתדרות הירושלמית' - במעמד לא פחות מההסתדרות הציונית, וזה יחזק את ההשפעה הפוליטית, כי זכות ישראל לארץ מיוסדת על דבר ה'. בתוספת: 'אגודת ישראל' קרובה ללבו, אבל אין להחליש את הזכות שקיבלנו מן הממלכות.

כרך ד', אגרת אקסה קהילות חב"ד באמריקה · כ"ב שבט תרפ"ג

מכתבי הדופי על מנהלי כולל בברויסק בירושלים הם 'דברי זיוף'. הכולל נכבד, ובו תלמידי חכמים, חסידים, עניים, יתומים ואלמנות, ויש לחזקו.

כרך ד', אגרת אשל ועד בית הכנסת בחדרה · כ"ד סיון תרפ"ה

הרב קוק ממליץ לקבל לרב את הרב שלום שלמה שניאורסון, מצאצאי אדמו"רי חב"ד, שבא מרוסיה.